

## HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 22/2013 vp

### Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista sekä alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta

#### JOHDANTO

##### **Vireilletulo**

Eduskunta on 19 päivänä marraskuuta 2013 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista sekä alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta (HE 190/2013 vp).

##### **Asiantuntijat**

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- aluekehitysjohtaja Kaisa-Leena Lintilä, hallitusneuvos Tuula Manelius ja ylitarkastaja Johanna Osenius, työ- ja elinkeinoministeriö
- EU-erityisasiantuntija Hannele Timonen, valtioneuvoston kanslia
- neuvotteleva virkamies Merja Niemi, opetus- ja kulttuuriministeriö
- liikenneneuvos Riitta Viren, liikenne- ja viestintäministeriö
- johtaja Raija Volk, sosiaali- ja terveysministeriö
- kehittämispäällikkö Ritva Kauhanen, Lapin liitto
- aluekehityspäällikkö Jarno Turunen, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
- johtaja, alueiden kehittäminen Juha Eskelinen, Uudenmaan liitto
- maakuntajohtaja Olav Jern, Pohjanmaan liitto
- kehittämispäällikkö Raija Hurskainen, Lounais-Suomen aluehallintovirasto

- yksikön päällikkö, EU-rakennerahaus Sinikka Kauranen, Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- ylijohtaja Kari Virranta, Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- erityisasiantuntija Annukka Mäkinen, Suomen Kuntaliitto
- asiantuntija Vesa Vuorekoski, Akava ry
- elinkeinopoliittinen asiantuntija Auli Korhonen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- alue- ja elinkeinopoliittinen asiantuntija Lauri Korkea-osa, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- asiantuntija Jari Konttinen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- erityisavustaja Paula Viertola, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- valtiovarainministeriö
- maa- ja metsätalousministeriö
- ympäristöministeriö
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus / Ålands landskapsregering
- Maaseutuvirasto
- Kymenlaakson liitto
- Pohjois-Pohjanmaan liitto
- Satakuntaliitto
- Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

- Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Oulun kaupunki
- Rauman kaupunki
- Keskuskauppakamari
- Suomen Yrittäjät ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry.

## HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että alueiden kehittämisestä annettu laki ja rakennerahastolaki kumotaan ja säädetään uusi laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista. Uusi laki liittyy Euroopan unionin vuosina 2014–2020 toteutettavan rakennerahastokauden uudistamiseen sekä kansallisiin uudistustarpeisiin.

Lakia sovellettaisiin yleisesti alueiden kehittämiseen ja siinä säädettäisiin alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmästä sekä alueiden kehittämistä toteuttavista viranomaisista ja niiden välisestä yhteistyöstä. Suunnittelujärjestelmään ei esitetä olennaisia muutoksia. Alueiden kehittäminen perustuisi käytännössä edelleen pääosin erilaisiin ohjelmiin, joiden valmistelusta ja pääasiallisesta sisällöstä säädettäisiin ehdotetussa laissa. Keskeisimpänä ja koko alueiden kehittämisen järjestelmää ohjaavana asiakirjana olisivat valtioneuvoston hallituskaudeksi päättämät alueiden kehittämisen painopisteet. Asiakirja sisältäisi keskeiset hallituskauden aikana toteutettavat eri hallinnonalojen alueiden kehittämiseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Valtioneuvoston päätös ohjaisi sekä eri hallinnonalojen että maakuntien alueiden kehittämistä ja niiden toimenpiteiden yhteensovittamista. Valtioneuvosto voisi näiden painopisteiden toteuttamiseksi käynnistää erityisohjelmia. Erityisohjelmien olisi pääsääntöisesti oltava useampaa kuin yhtä hallinnonala koskevia.

Alueella keskeinen alueiden kehittämisen asiakirja olisi maakuntaohjelma, kuten nykyisin. Maakuntaohjelma sisältäisi alueen tarpeisiin ja erityispiirteisiin perustuvat kehittämisen tavoitteet, kuvauksen keskeisistä toimenpiteistä ja yhteistyösopimuksista. Lapin maakunnassa maakuntaohjelmaan sisältyisi saamelaiskäräjien

kanssa yhteistyössä valmisteltava saamelaiskulttuuria koskeva osa.

Alueiden kehittämiseksi laadittaisiin lisäksi kansallinen rakennerahasto-ohjelma ja Euroopan alueellisen yhteistyöhön liittyviä rakennerahastosta osarahoitettavia ohjelmia. Näiden ohjelmien tavoitteita, sisältöä ja hallinnointia säännellään paljolti Euroopan unionin lainsäädännössä, mutta ehdotettavassa laissa annettaisiin tarkempia säännöksiä toiminnalle asetettavista kansallisista edellytyksistä. Rakennerahasto-ohjelmien hallinnointia koskevan lainsäädännön tarve on vähentynyt, sillä ohjelman hallinnointi on keskitetty työ- ja elinkeinoministeriöön.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että säädetään laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta. Eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta annettu laki ehdotetaan kumottavaksi.

Lakia sovellettaisiin alueiden kehittämistä koskevien ohjelmien ja hankkeiden rahoittamiseen. Lakia sovellettaisiin sekä kansallisista varoista että rakennerahastoista rahoitettavaan toimintaan.

Laki koskisi maakuntien liittojen sekä kansallisen että rakennerahastohankkeiden rahoittamisen lisäksi ympäristöministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalojen rakennerahastohankkeiden rahoittamista. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla lain soveltamisala olisi rajoitetumpi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2014 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

## VALIOKUNNAN KANNANOTOT

***Yleisperustelut***

Uuden lainsäädännön tarkoituksena on integroida kansallinen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikka tehokkaaksi kokonaisuudeksi. Uuteen alueiden kehittämisen ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista ehdotettuun lakiin on koottu kansallinen ja EU-järjestelmä sekä ohjelmatyötä koskevat säännökset. Ehdotetussa laissa säädetään yleisesti alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmästä, eri viranomaisista ja niiden välisestä yhteistyöstä. Alueiden kehittäminen perustuu jatkossakin pääosin erilaisiin ohjelmiin. Keskeisimmät aluekehittämisen asiakirjat ovat valtioneuvoston hallituskaudeksi päättämät alueiden kehittämisen painopisteet ja aluetasolla maakuntaohjelma.

Alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta ehdotettu laki sisältää tuen myöntämismenettelyä koskevat säännökset. Lain soveltamisala on voimassa olevaan rakennerahastolakiin (1401/2006) verrattuna laajempi. Laki koskee maakuntien liittojen sekä kansallisten että rakennerahastohankkeiden rahoittamisen lisäksi ympäristöministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalojen rakennerahastohankkeiden rahoittamista. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla lain soveltamisala on rajoitetumpi.

Valiokunta pitää lainsäädännön kokoamista tarpeellisenä. Sillä selkeytetään sääntelyä ja yhdenmukaistetaan kansallista aluekehittämisen hallintoa. Aluehallintoviranomaisten ja maakuntien liittojen työnjakoa on ehdotetuissa laeissa myös selvennetty. Kokonaisuutena alueiden kehittämisen järjestelmä on kuitenkin edelleen verrattain monimutkainen, ja sen selkeyttämistä on syytä jatkaa.

Alueiden kehittämisestä ja rakennerahastojen hallinnoinnista ehdotettu laki pohjautuu pitkälti nykyisen lainsäädännön pohjalle. Lain tavoitteissa keskeistä on aluelähtöisyys ja tasapainoisen kehittämisen tavoite. Kilpailukyvyn, työllisyyden ja osaamisen edistämistä painotetaan. Vastuu alueiden kehittämisestä on jatkossakin

kunnilla ja valtiolla. Alueiden kehittämiseen liittyvien tehtävien hoitamisesta vastaa maakunnan liitto aluekehitysviranomaisena.

Uudessa lainsäädännössä maakunnan yhteistyöryhmän asemaa vahvistetaan. Tähän liittyy maakunnan yhteistyöryhmälle säädettävä toimivaltuus antaa sitova lausunto merkittävistä ja suurista hankkeista. Rahoittava viranomainen voi poiketa maakunnan yhteistyöryhmän puoltavasta lausunnosta vain, jos tuen myöntäminen on vastoin Euroopan unionin tai kansallista lainsäädäntöä tai hanke ei ole ohjelman mukainen. Valiokunta toteaa, että myös pieni hanke voi olla tässä tarkoitettulla tavalla merkittävä. Maakunnan liitto vahvistaa maakunnan yhteistyöryhmän työjärjestyksen, jossa määrätään muun muassa maakunnan yhteistyöryhmässä käsiteltävien hankkeiden koosta ja sisällöstä. Hankkeet, jotka eivät ole aluekehityksen kannalta merkittäviä, voidaan käsitellä yhteensovituksen kannalta esimerkiksi maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristössä. Maakunnan yhteistyöryhmän asettaa maakunnan liiton hallitus. Ottaen huomioon maakunnan liiton tehtävän aluekehitysviranomaisena valiokunnan mielestä olisi luontevaa, että maakunnan yhteistyöryhmä toimii maakunnan liiton johdolla.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan tarkoitus on keskittää vuosina 2014–2020 toteutettavan kansallisen rakennerahasto-ohjelman välittävien toimielinten tehtäviä. Näitä ovat tuen myöntämiseen, maksamiseen ja seurantaan liittyvät tehtävät. Välittäviä toimielimiä tulevalla kaudella ovat muun muassa maakuntien liitot. Ministeriöistä välittäviä toimielimiä olisivat vain työ- ja elinkeinoministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista nykyisen 15 sijasta neljässä tehtäisiin tuen saajiin kohdistuvia viranomaispäätöksiä. Lisäksi kaikki rakennerahasto-ohjelman takaisinperintäpäätökset keskitettäisiin yhteen ELY-keskukseen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa nimettäisiin ne ELY-keskukset, jotka hoita-

vat rakennerrahastotehtäviä. Lisäksi teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus Tekesin on tarkoitus toimia välittävänä toimielimenä.

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että tehtäviä pyritään keskittämään. Rakennerrahastotoiminnan hallinnointi on koettu raskaaksi ja vievän tehoa itse ohjelmien ja hankkeiden toteutukselta. Tämän merkitys korostuu, kun tulevalla kaudella Suomen saaman EU-rahoituksen määrä pienenee nykyisestä. Keskittämällä tehtäviä voidaan keventää hallinnointia, saavuttaa synergiaetuja ja koota asiantuntijuutta laajemmin hyödynnettäväksi. ELY-keskusten osalta kyse on varsin laajasta aluehallintoon vaikuttavasta muutoksesta. Valiokunta tähdentää rakennerrahastotehtäviä hoitavien ELY-keskusten vastuullisuutta nähdä maakunnan kokonaisuus. Valiokunta pitää tärkeänä, ettei tehtävien keskittämällä heikennetä asiakkaiden asiointimahdollisuuksia. Tarkoitus onkin, että asiakaspalveluja on myös jatkossa saatavissa kaikista ELY-keskuksista.

Lakiehdotukseen alueiden kehittämisen ja rakennerrahastohankkeiden rahoittamisesta sisältyy mahdollisuus saada tuen ensimmäinen maksuserä pääsäännöstä poiketen ennakkomaksuna, jos se on hankkeen toteuttamisen kannalta perusteltua. Voimassa olevan lain mukaan ainoastaan maakuntien liitot ovat voineet myöntää hankkeelle rajoitetusti ennakkoa. Etenkin kuntien ja kuntaomisteisten organisaatioiden näkökulmasta on tärkeää, että ennakot ovat jatkossa laajemmin hyödynnettävissä. Sen avulla voidaan tehostaa ja joustavoittaa hankkeiden toteutusta ja edistää laajan toimijakentän osallistumista hanketoimintaan. Valiokunta pitää myönteisenä myös sitä, että tuen myöntämiseen ja maksamiseen liittyvää hallinnollista työtä vähennetään käyttämällä nykyistä enemmän yksinkertaistettuja kustannusmalleja sekä sähköistä menettelyä.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten

hyväksymistä tästä mietinnöstä ilmenevin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Valiokunta kiinnittää lopuksi huomiota lainsäädäntöuudistuksen käsittelyn tiukkaan aikaan. Valmistelun etenemiseen on osaltaan vaikuttanut se, että rakennerrahastoja koskeva EU-lainsäädäntö on ollut samanaikaisesti valmisteilla. Toisaalta hallinnointimallissa on pitkälti kyse kansallisista ratkaisuista. Kun kyse on merkittävästä lainsäädäntöuudistuksesta, olisi ollut asianmukaista, että lakiehdotukset olisi voitu antaa eduskunnalle budjettilaeille tarkoitusta tavanomaisessa aikataulussa.

### ***Yksityiskohtaiset perustelut***

#### **1. Lakiehdotus alueiden kehittämistä ja rakennerrahastotoiminnan hallinnoinnista**

*3 §. Määritelmät.* Valiokunta on korjannut 8 kohdassa mainitun yleisasetuksen nimen.

*4 §. Alueiden kehittämisen tavoitteet.* Lakiehdotuksen 1 §:ään sisältyvää lain yleistä tavoitetta täydentävät tässä pykälässä ehdotetut alueiden kehittämisen tavoitteet. Tavoitteita on tarkennettu vastaamaan sekä kansallisessa että Euroopan unionin toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia. Tavoitteissa heijastuvat monin eri tavoin kilpailukykyyn, työllisyyden ja osaamisen edistäminen ja niihin liittyvät seikat. Alueiden tasapainoinen kehittäminen niiden erityispiirteet huomioon ottaen on ollut pitkään aluekehittämisen tavoitteena, ja on tärkeää, että se sisältyy tavoitteisiin myös nyt ehdotetussa laissa. Uutena lakiin sisältyy muun muassa sosiaalisen osallisuuden edistäminen. Sosiaalinen osallisuus aluekehityksen tavoitteena tarkoittaa pykälän perustelujen mukaan erityisesti osallisuutta työelämään. Nykyisiin tavoitteisiin verrattuna lakiin ei enää sisälly nimenomaista mainintaa väestön hyvinvoinnin edistämisestä. Valiokunnan näkemyksen mukaan kaikkien ehdotettujen tavoitteiden avulla edistetään hyvinvointia. Kaiken kaikkiaan tavoitteet muodostavat valiokunnan käsityksen mukaan kattavan kokonaisuuden.

8 §. *Rakennerahasto-ohjelman hallintoviranomainen.* 9 §. *Rakennerahasto-ohjelman todentamisviranomainen.* 10 §. *Rakennerahasto-ohjelman tarkastusviranomainen.* Valiokunta on tarkistanut 8 §:n 1 momentissa, 9 §:n 1 momentissa sekä 10 §:n 1 ja 2 momentissa olevat artiklaviitaukset.

11 §. *Välittävä toimielin.* Välittävällä toimielimellä tarkoitetaan lain 3 §:n mukaan viranomaisesta, joka hoitaa hallinto- tai todentamisviranomaisen puolesta tuen saajiin liittyviä tehtäviä. Ehdotetun 11 §:n mukaan välittävä toimielin vastaa tuen myöntämiseen, maksamiseen ja seurantaan liittyvistä tehtävistä. Välittävät toimielimet nimetään pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan myös antaa tarkempia säännöksiä välittävälle toimielimelle asetetuista edellytyksistä ja tehtävistä.

Hallintovaliokunta toteaa, että välittävälle viranomaisille osoitetaan osin merkittäviäkin tehtäviä ja toimivaltuuksia esimerkiksi tarkastusten suorittamiseksi. Kun kysymys voi olla perusoikeusliityntäisistä tehtävistä ja toimivaltuuksista ja näiden siirtämisestä, on perustuslakivaliokunnan vakiintunut tulkintakäytäntö (PeVL 14/2008 vp, PeVL 18/2004 vp) huomioon ottaen asianmukaista, että toimivaltaiset viranomaiset ja ne viranomaiset, joille tehtäviä voidaan siirtää, ilmenevät hallituksen esityksessä ehdotettua välittömämmin suoraan laista. Tästä syystä hallintovaliokunta ehdottaa, että pykälän 3 momentissa nimetään välittäviksi toimielimiksi työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, maakunnan liitot, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä Tekes teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus.

Sääntelyn selkeyden vuoksi valiokunta lisäksi ehdottaa, että välittävien toimielinten edellytyksiä ja tehtäviä koskeva asetuksenantovaltuus siirretään 3 momentista pykälään lisättävään uuteen 4 momenttiin. Sen perusteella valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä välittävälle toimielimelle asetettavista edellytyksistä ja tehtävistä. Edellä todetun mukaisesti rakennerahastovaroja hoitavat ELY-

keskukset nimetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa.

12 §. *Vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahasto.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, mikä viranomainen vastaa uutta, vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahastoa koskevista jäsenvaltiolle kuuluvista tehtävistä. Pykälän 1 momentin mukaan näistä vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Pykälän 2 momentin mukaan ohjelman tarkastusviranomainen toimii valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminnon yhteydessä.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella nimetään rahastosta tuettavan toimenpideohjelman hallintoviranomainen ja todentamisviranomainen. Edellä 11 §:n yhteydessä todetuista syistä on asianmukaista, että hallintoviranomaisesta ja todentamisviranomaisesta säädetään laissa. Selvityksen mukaan asiaa koskevat valmistelut ovat kuitenkin vielä kesken, minkä vuoksi valiokunta ehdottaa, että lakiehdotuksesta tässä yhteydessä poistetaan oikeus nimetä hallinto- ja todentamisviranomainen valtioneuvoston asetuksella. Hallintoviranomainen ja todentamisviranomainen on mahdollista nimetä myöhemmin lakiin tehtävällä muutoksella.

13 §. *Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnasta. Valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan, joka toimii työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä. Lakiin ehdotetaan otettaviksi myös säännökset neuvottelukunnan tehtävistä. Tällä tavoin organisoitua toimielintä on pidetty perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä viranomaisena (esim. PeVL 2/2013 vp). Näin ollen 3 momentin säännökset neuvottelukunnan jäseniin sovellettavasta rikosoikeudellisesta virkavastuusta, vahingonkorvausvastuusta ja neuvottelukunnan hallintomenettelystä ovat tarpeettomia. Näistä syistä hallintovaliokunta ehdottaa, että pykälän 3 momentti poistetaan, minkä seurauksena pykälän 4 ja 5 momentista tulee pykälän 3 ja 4 momentti.

*14 §. Seurantakomitea.* Pykälässä säädetään rakennerahasto-ohjelman täytäntöönpanon, vaikuttavuuden ja tulokellisuuden seurantaan varren asetettavasta seurantakomiteasta. Seurantakomitea hoittaa sille Euroopan unionin lainsäädännössä säädetyt tehtävät. Seurantakomitean asettaa valtioneuvosto. Seurantakomitean kokoonpanoon ja jäseniin sovelletaan, mitä niistä Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään.

Seurantakomitean jäsenen virkavastuusta ehdotetaan säädettävän pykälän 3 momentissa. Koska tarkoituksena on, että virkavastuu ulottuu komitean jäseniin näiden toimiessa lakiehdotuksessa tarkoitetuissa tehtävissä, valiokunta ehdottaa momenttiin lisättäväksi tätä koskevan täsmennyksen.

Pykälän 3 momenttiin sisältyy myös viittaus hallinnon yleislakien soveltamiseen. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä tätä ei ole enää pidetty välttämättömänä (esim. PeVL 37/2010 vp). Ehdotettu säädösviittaus ei myöskään ole kattava. Edellä todetun vuoksi hallintovaliokunta ehdottaa, että 3 momentin kolmas virke seurantakomitean hallintomenettelyssä sovellettavista laeista poistetaan.

*17 §. Maakunnan liiton tehtävät.* Ehdotetussa laissa ei enää nykyiseen tapaan säädettäisi siitä, että maakuntien liittojen, joihin kuuluu sekä yksikielisiä että kaksikielisiä kuntia, tulee perustaa toimielin maakunnan kielellisten palvelujen kehittämiseksi. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan kielilakiin (423/2003) ja todetaan, että maakuntien liitot voivat perustaa mainitunlaisen toimielimen, jos katsovat sen tarpeelliseksi. Valiokunta tähdentää, että maakunnan liiton on viranomaisena noudatettava kielilain säännöksiä ja toiminnassaan huolehdittava siitä, että kielilain mukaiset kielelliset oikeudet toteutuvat käytännössä.

*28 §. Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät.* Valiokunta on tarkistanut 1 momentin 2 kohdassa olevan säännöksen aluehallintovirastojen tulossopimusta koskevien esitysten käsittelystä voimassa olevan lain muotoon "aluehallintoviraston esitykset strategiseksi tulostavoiteasiakir-

jaksi", koska tarkoituksena ei ole, että maakunnan yhteistyöryhmä käsittelee myös esityksiä aluehallintoviranomaisten toiminnallisista tulossopimuksista. Esityksen perustelujenkin mukaan säännös vastaa nykyistä tehtävää. Valiokunnan ehdottama muoto on voimassa olevassa aluehallintovirastoista annetussa laissa (896/2009) käytetyn terminologian mukainen.

*41 §. Valvoja.* Pykälässä 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi hankkeelle nimettävän valvojan edellytyksistä. Lisäksi siinä säädettäisiin muun muassa valvojan virkavastuusta. Koska tarkoituksena on, että virkavastuu ulottuu valvojan tämän toimiessa lakiehdotuksessa tarkoitetuissa tehtävissä, valiokunta ehdottaa momenttiin tehtäväksi tätä koskevan täsmennyksen. Lisäksi momentista on aiheellista poistaa 14 §:n 3 momentin yhteydessä todetuista syistä viittaus hallinnon yleislakeihin.

*42 §. Valvojan tehtävät.* Ehdotetun pykälän mukaan valvojaksi nimetty tarkastaa, että osarahoitetut tuotteet ja palvelut on toimitettu, että tuensaajat ovat maksaneet ilmoittamansa menot ja että ne ovat sovellettavan Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön, yhteistyöohjelman ja asetettujen tukikelpoisuusehtojen mukaiset. Lisäksi valvoja tarkastaa yhteistyöohjelman hallintoviranomaisen edellyttämät asiat. Pykälän 4 momentin mukaan valvojalla on oikeus tehtävän edellyttämässä laajuudessa tarkastaa kaikki rahoituksen myöntämisen ja maksamisen edellytyksenä olevat seikat. Valvojalla on oikeus tarkastuksen suorittamiseksi päästä tarkastettavan hallitsemiin tai käytössä oleviin tiloihin. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa pysyväisluonteeseen asumiseen käytettävissä tiloissa.

Perustuslakivaliokunta on viimeaikaisessa käytännössään kiinnittänyt huomiota siihen, että valvontatyypisten tarkastusten sääntelyssä on syytä viitata hallintolain (434/2003) 39 §:n säännöksiin hallintoasian käsittelyyn liittyvässä tarkastuksessa noudatettavasta menettelystä (PeVL 22/2013 vp, s. 4, PeVL 11/2013 vp, s. 2/II, PeVL 5/2013 vp, s. 3/II, PeVL 32/2010 vp, s. 10—11, PeVL 5/2010 vp, s. 3). Hallintovaliokunta to-

teaa, että tässäkin tapauksessa on syytä lisätä viittaus hallintolain 39 §:ään.

## 2. Lakiehdotus alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta

*1 §. Soveltamisala.* Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tätä lakia ei sovelleta ohjelmaan, jonka toimeenpanosta vastaa Ahvenanmaan maakunnan viranomainen, eikä tukeen, jonka myöntämisestä vastaa Ahvenanmaalla toimiva viranomainen tai muu julkinen tahon.

Ahvenanmaan erityisasemasta sekä valtakunnan ja maakunnan välisestä toimivallan jaosta on voimassa perustuslain 120 § ja Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) säännökset. Sen vuoksi näistä asioista ei ole aiheellista mainita lain tasolla. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että 4 momentti poistetaan.

*2 §. Määritelmät.* Valiokunta on korjannut 15 kohdassa mainitun yleisasetuksen nimen.

*24 §. Hyväksyttävät kustannukset.* Valiokunta on tarkistanut 3 momentissa olevan artiklaviittauksen.

*32 §. Tarkastusviranomaisen tarkastusoikeus.* Pykälän 1 momentin mukaan tarkastusviranomaisella on oikeus suorittaa rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä hallintoviranomaiseen, todentamisviranomaiseen, välittäviin toimieliimiin sekä tuen saajiin liittyviä tarkastuksia. Yksittäistä hanketta tarkastettaessa tarkastusoikeus koskee hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan. Tuki voidaan valtionavustuslain (688/2001) 7 §:n 2 momentin perusteella myöntää myös käytettäväksi tukipäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun kuin saajan toiminnan tai hankkeen avustamiseen. Ehdotetun 2. lakiehdotuksen 12 §:n perusteella tukea myöntävä viranomainen voi perustellusta syystä päättää, että tuen saaja voi siirtää osan hankkeen toteuttamisesta sellaiselle yhteisölle, joka täyttää tässä laissa tuen saajalle asetetut edellytykset. Tällaisissa tapauksissa tulee tarkastus voida

kohdistaa myös siirron saajan toimintaan. Valiokunta ehdottaa, että tätä koskeva säännös lisätään 1 momentin loppuun.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettävän muun muassa tarkastusviranomaisen valtuuttaman tilintarkastajan virkavastuusta. Koska tarkoituksena on, että virkavastuu ulottuu tilintarkastajaan tämän toimiessa lakiehdotuksessa tarkoitetuissa tehtävissä, valiokunta ehdottaa momenttiin lisättäväksi tätä koskevan täsmennyksen. Pykälän 3 momenttiin sisältyy myös viittaus hallinnon yleislakien soveltamiseen. Kuten edellä 1. lakiehdotuksen yhteydessä on jo todettu, perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä tätä ei ole enää pidetty välttämättömänä (esim. PeVL 37/2010 vp). Ehdotettu säädösviittaus ei myöskään ole kattava. Näistä syistä hallintovaliokunta ehdottaa, että 3 momentin viittaus hallinnon yleislakeihin poistetaan.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi muiden seikkojen ohella viranomaisen ja tilintarkastajan oikeudesta päästä tarkastuksen asianmukaista suorittamista varten tuettavan toimitiloihin. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneeseen tulkintakäytäntöön viitaten hallintovaliokunta ehdottaa, että säännöstä täydennetään maininnalla pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävien tilojen rajaamisesta tarkastusoikeuden ulkopuolelle. Tällainen rajaaminen välttämätön niissä tilanteissa, joissa tarkastustoimivalta on osoitettu muulle kuin viranomaiselle.

Lisäksi valiokunta ehdottaa 1. lakiehdotuksen 42 §:n 4 momentin yhteydessä todetuista syistä, että käsillä olevaan 4 momenttiin lisätään säännös hallintolain 39 §:n noudattamisesta tarkastusta suoritettaessa.

*33 §. Hallintoviranomaisen tarkastusoikeus.*

*34 §. Todentamisviranomaisen tarkastusoikeus.* Ehdotetussa 33 §:ssä säädetään hallintoviranomaisen tarkastusoikeudesta. Pykälän 2 momentin nojalla hallintoviranomainen voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan tarkastuksen. Vastaavanlaiset säännökset sisältyvät 34 §:ään, jossa säädettäisiin todentamisviranomaisen tarkastusoikeudesta.

Tarkoitus on, että tarkastajien olisi näissäkintapauksissa päästävä tarkastuksen asianmukaisista suorittamista varten toimitiloihin ja saatava asiakirjoja tuensaajilta. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan tällaisista oikeuksista tulee säätää lailla. Edellä 32 §:n 4 momentin yhteydessä todetuista syistä tulee myös säätää pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävien tilojen rajaamisesta tarkastusoikeuden ulkopuolelle. Lisäksi on tarpeen lisätä säännös hallintolain 39 §:n noudattamisesta tarkastusta suoritettaessa. Valiokunta ehdottaa, että näitä koskevat säännökset sisällytetään kummankin pykälän 2 momenttiin.

Samalla valiokunta ehdottaa, että kummassakin pykälässä 2 momentin sääntely tarkastusta koskevan valtuutuksen antamisesta siirretään

3 momenttiin, johon jo sisältyy säännös valtuutuksen saaneesta tilintarkastajasta.

42 §. *Tarkastusoikeus.* Valiokunta ehdottaa 1. lakiehdotuksen 42 §:n 4 momentin yhteydessä todetuista syistä, että myös 2. lakiehdotuksen 42 §:n 5 momenttiin lisätään säännös hallintolain 39 §:n noudattamisesta tarkastusta suoritettaessa.

#### **Päätösehdotus**

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

*että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset).*

#### **Valiokunnan muutosehdotukset.**

## **1.**

## **Laki**

### **alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

#### **1 luku**

#### **Yleiset säännökset**

#### **1 ja 2 § (Kuten HE)**

#### **3 §**

#### **Määritelmät**

Tässä laissa tarkoitetaan:

(1—7 kohta kuten HE)

8) *yleisasetuksella* yhteiseen strategiakehykseen kuuluvia Euroopan aluekehitysrahastoa,

*Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa ja koheesiorahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o /2013.*

#### **4—6 § (Kuten HE)**



2 luku

**Viranomaiset ja niiden tehtävät**

7 §  
(Kuten HE)

8 §

*Rakennerahasto-ohjelman hallintoviranomainen*

Hallintoviranomainen vastaa yleisasetuksen 125 artiklan mukaisesti rakennerahasto-ohjelman hallinnoinnista ja toimeenpanosta noudattaen moitteettoman varainhoidon periaatteita ja hoitaen ne tehtävät, joista Euroopan unionin lainsäädännössä ja tässä laissa säädetään.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

9 §

*Rakennerahasto-ohjelman todentamisviranomainen*

Todentamisviranomainen hoitaa sille yleisasetuksen 165 artiklan mukaan kuuluvat sekä tässä laissa ja alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetussa laissa ( / ) säädetty tehtävät.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

10 §

*Rakennerahasto-ohjelman tarkastusviranomainen*

Yleisasetuksen 123 artiklan 4 kohdan mukainen tarkastusviranomainen toimii valtiovarainministeriössä valtiovarain controller -toiminnon yhteydessä. Tarkastusviranomaisen on oltava hallinto- ja todentamisviranomaisesta toiminnallisesti riippumaton.

Tarkastusviranomainen hoitaa sille Euroopan unionin lainsäädännössä sekä tässä laissa ja alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetussa laissa säädetty tehtävät. Se vastaa myös yleisasetuksen 124 ar-

tiklan 2 kohdan mukaisen riippumattoman tarkastuselimen tehtävistä.

(3 mom. kuten HE)

11 §

*Välittävä toimielin*

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Välittäviä toimielimiä ovat työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, maakuntien liitot, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja Tekes teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus. (Uusi 3 mom.)

Valtioneuvoston asetuksella (poist.) voidaan antaa tarkempia säännöksiä välittävälle toimielimille asetettavista edellytyksistä ja tehtävistä. (4 mom. HE:n 3 mom.)

12 §

*Vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahasto*

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Valtioneuvoston asetuksella (poist.) voidaan antaa tarkempia säännöksiä (poist.) tarkastusviranomaisen (poist.) tehtävistä.

13 §

*Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta*

(1 ja 2 mom. kuten HE)

(3 mom. poist.)

(3 ja 4 mom. kuten HE:n 4 ja 5 mom.)

14 §

*Seurantakomitea*

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Seurantakomitean jäsenen tämän toimiessa tässä laissa tarkoitetuissa tehtävissä sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). (Poist.) Seurantakomitean on pyrittävä päätöksenteosaan yksimielisyyteen. Jos päätöstä ei voida teh-

dä yksimielisesti, päätökseksi tulee kanta, jota kaksi kolmannelle äänestäneistä on kannattanut.

(4 mom. kuten HE)

15—27 §  
(Kuten HE)

28 §

#### *Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät*

Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävänä on alueen maakuntaohjelmassa määriteltyjen kehittämistavoitteiden toteuttamiseksi ja eri ohjelmien ja rahoitusvälineiden yhteensovittamiseksi:

(1 kohta kuten HE)

2) käsitellä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja tarvittavilta osin aluehallintoviraston esitykset *strategiseksi tulostavoiteasiakirjaksi*;

(3—10 kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

3 luku

#### **Ohjelmatyö**

29—35 §  
(Kuten HE)

4 luku

#### **Jäsenvaltioiden välisten rakennerahasto-ohjelmien hallinnointi**

36—40 §  
(Kuten HE)

41 §

#### *Valvoja*

(1 mom. kuten HE)

Valvojan tulee olla julkishallinnon- ja talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä tilintarkastaja (JHTT-tilintarkastaja), Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja (KHT-tilintarkastaja) taikka kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja (HTM-tilintarkastaja). Valvojan tulee olla riippumaton tuen saajasta. Valvojalla on oltava muutoinkin riittävä ammattitaito tehtävän hoitamiseen. Valvojaan sovelletaan *tämän toimituksessa tässä laissa tarkoitetuissa tehtävissä* rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

42 §

#### *Valvojan tehtävät*

(1—3 mom. kuten HE)

Valvojalla on oikeus tehtävän edellyttämässä laajuudessa tarkastaa kaikki rahoituksen myöntämisen ja maksamisen edellytyksenä olevat seikat. Valvojalla on oikeus tarkastuksen suorittamiseksi päästä tarkastettavan hallitsemiin tai käytössä oleviin tiloihin. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa. *Tarkastuksessa on noudatettava, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään.*

43 ja 44 §  
(Kuten HE)

5 luku

#### **Erinäiset säännökset**

45—49 §  
(Kuten HE)

## 2.

**Laki****alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

## 1 luku

**Yleiset säännökset**

## 1 §

(1—3 mom. kuten HE)  
(4 mom. *poist.*)

## 2 §

*Määritelmät*

Tässä laissa tarkoitetaan:

(1—14 kohta kuten HE)

15) *yleisasetuksella* yhteiseen strategiakehykseen kuuluvia Euroopan aluekehitysrahastoa, *Euroopan sosiaalirahastoa*, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa ja koheesiorahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o /2013.

## 3—5 §

(Kuten HE)

## 2 luku

**Tukimenettely**

## 6—21 §

(Kuten HE)

## 3 luku

**Rakennerahasto-ohjelmahankkeita koskevat erityissäännökset**

## 22 ja 23 §

(Kuten HE)

## 24 §

*Hyväksyttävät kustannukset ja tuen määrä*

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Yleisasetuksen 69 artiklan mukaisia luontoisuorituksia ei rakennerahastohankkeissa voi käyttää.

(4 ja 5 mom. kuten HE)

## 25—31 §

(Kuten HE)

## 32 §

*Tarkastusviranomaisen tarkastusoikeus*

Tarkastusviranomaisella on oikeus suorittaa rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä hallintoviranomaiseen, todentamisviranomaiseen, välittäviin toimielimiin sekä tuen saajiin liittyviä tarkastuksia. Yksittäistä hanketta tarkastettaessa tarkastusoikeus koskee hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan. *Jos tukea on siirretty muulle taholle, kohdistuu edellä mainittu tarkastusoikeus myös siirron saajan toimintaan.*

(2 mom. kuten HE)

Tilintarkastajaan sovelletaan *tämän toimiesä tässä laissa tarkoitetuissa tehtävissä rikosoikeudellista virkavastuuta* koskevia säännöksiä (*poist.*). Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Tarkastuksen asianmukaista suorittamista varten viranomaisella tai tilintarkastajalla on oikeus päästä tuettavan toimenpiteen ja tuen käytön kannalta merkityksellisiin rakennuksiin, toimitiloihin tai paikkoihin ja tarkastaa näitä sekä tuen saajan olosuhteita, tietojärjestelmiä ja asiakirjoja. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa. Tarkastusta suorittavalla on oikeus ottaa asiakirjat ja muu tuen käyttöön liittyvä aineisto haltuunsa, jos tarkastuksen asianmukainen suorittaminen tätä edellyttää. Tarkastuksessa on noudatettava, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään.

(5 mom. kuten HE)

### 33 §

#### *Hallintoviranomaisen tarkastusoikeus*

(1 mom. kuten HE)

Tarkastuksen asianmukaista suorittamista varten viranomaisella tai tilintarkastajalla on oikeus päästä tuettavan toimenpiteen ja tuen käytön kannalta merkityksellisiin rakennuksiin, toimitiloihin tai paikkoihin ja tarkastaa näitä sekä tuensaajan olosuhteita, tietojärjestelmiä ja asiakirjoja. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa. Tarkastusta suorittavalla on oikeus ottaa asiakirjat ja muu tuen käyttöön liittyvä aineisto haltuunsa, jos tarkastuksen asianmukainen suorittaminen tätä edellyttää. Tarkastuksessa on noudatettava, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään. (Uusi 2 mom.)

Hallintoviranomainen voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan 1 momentissa tarkoitettua tarkastuksen. Tilintarkastajaan sovelletaan, mitä 32 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

### 34 §

#### *Todentamisviranomaisen tarkastusoikeus*

(1 mom. kuten HE)

Tarkastuksen asianmukaista suorittamista varten viranomaisella tai tilintarkastajalla on

*oikeus päästä tuettavan toimenpiteen ja tuen käytön kannalta merkityksellisiin rakennuksiin, toimitiloihin tai paikkoihin ja tarkastaa näitä sekä tuensaajan olosuhteita, tietojärjestelmiä ja asiakirjoja. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa. Tarkastusta suorittavalla on oikeus ottaa asiakirjat ja muu tuen käyttöön liittyvä aineisto haltuunsa, jos tarkastuksen asianmukainen suorittaminen tätä edellyttää. Tarkastuksessa on noudatettava, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään. (Uusi 2 mom.)*

Todentamisviranomaisen voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan 1 momentissa tarkoitettua tarkastuksen. Tilintarkastajaan sovelletaan, mitä 32 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

### 35 §

(Kuten HE)

### 4 luku

#### **Erinäiset säännökset**

### 36—41 §

(Kuten HE)

### 42 §

#### *Tarkastusoikeus*

(1—4 mom. kuten HE)

Tarkastuksen asianmukaista suorittamista varten viranomaisella tai tilintarkastajalla on oikeus päästä tuettavan toimenpiteen ja tuen käytön kannalta merkityksellisiin rakennuksiin, toimitiloihin tai paikkoihin ja tarkastaa näitä sekä tuen saajan olosuhteita, tietojärjestelmiä ja asiakirjoja. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa. Tarkastusta suorittavalla on oikeus ottaa asiakirjat ja muu tuen käyttöön liittyvä aineisto haltuunsa, jos tarkastuksen asianmukainen suorittaminen tätä edellyttää. Tarkastuksessa on

*noudatettava, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään.*

(6 mom. kuten HE)

43 ja 44 §  
(Kuten HE)

---

Helsingissä 11 päivänä joulukuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pirkko Mattila /ps  
jäsen. Jussi Halla-aho /ps  
Rakel Hiltunen /sd  
Reijo Hongisto /ps  
Risto Kalliorinne /vas  
Mika Kari /sd  
Elsi Katainen /kesk

Timo V. Korhonen /kesk  
Antti Lindtman /sd  
Markus Lohi /kesk  
Tapani Mäkinen /kok  
Ulla-Maj Wideroos /r  
vjas. Kari Tolvanen /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne.

## VASTALAUSE

**Perustelut**

Keskustan valiokuntaryhmä on huolissaan alue-  
lähtöisen aluekehittämisen tulevaisuudesta. Seuraavalla EU:n alueohjelmien rahoituskaudella vuosina 2014—2020 aluekehitysrahoitus Suomessa leikkautuu peräti kolmanneksella. Tämän lisäksi menetetään saman verran kansallista vastinrahaa. Menetykset ovat yhteensä noin 700 miljoonaa euroa. Lisäksi päätösvaltaa aluekehittämisestä ollaan hivuttamassa maakunnan liitoilta ja alueellisilta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta yhä enemmän keskushallinnolle, erityisesti työ- ja elinkeinoministeriölle, hallituksen tekemien linjausten tai lakiin kirjatujen asetuksenantovaltuutusten perusteella eduskuntaa kuulematta.

Maakuntia kurjistavasta hallituspolitiikasta on selkeää muutakin näyttöä kuluvalta vaalikaudelta. Ohjelmiin sitomaton maakuntien kehittämisraha on leikattu miltei olemattomaksi, samoin maaseutupolitiikan rahoitus ja kansallisin varoin rahoitettu osaamiskeskusohjelma on lopetettu siirtämällä osaamispohjainen kehittäminen EU-ohjelmien osaksi. Myös yksityisteiden valtionavustukset ovat kutistuneet minimiin, mikä on vahingollista erityisesti maa- ja metsätalouselinkeinojen toimintaedellytysten kannalta. Puolustusvoimien uudistus on leikannut valtion työpaikkoja sieltä, missä niitä eniten tarvitaan. Tulevilla jättivaalipiireillä heikennetään alueellista edustavuutta kansallisessa päätöksenteossa. Käynnissä oleva kuntauudistus tähtää asumisen, palvelujen ja päätöksenteon keskittämiseen. Kaikkea edellä mainittuja yhteiskunnan perusrakenteisiin syvästi vaikuttavia kauaskantoisia uudistuksia on hallitus ajamassa neljän vuoden valtakirjan oikeutuksella ilman laaja-pohjaista parlamentaarista valmistelua.

Samanlaista keskittävää linjaa hallitus on ajamassa myös aluekehittämisen rahoitukseen ja päätöksentekoon seuraavalla EU:n ohjelmakaudella. Ensinnäkin on muistettava, että valtaosa valtion panoksista elinkeinotoiminnan kehittä-

miseen kanavoituu tutkimus- ja tuotekehitystojen tukena (erityisesti TEKES), jonka vo-  
lyymi on huomattavasti suurempi kuin EU-rakennerahasto-ohjelmien ja joka kohdentuu erittäin voimakkaasti suurimmille yliopistopaikkakunnille. Tästä huolimatta aluekehityslakiesityksessä alueiden kehittämiseen on sotkettu mm. kaupunkipolitiikkaa sekä valtion ja kaupunkien välisiä kasvusopimuksia tavalla, joka on omiaan rakentamaan tarpeetonta vastakkainasettelua sekä ohituskaistoja myös maakunnan sisällä jaettaessa rajusti hupenevia aluekehitysrahoja. Keskittämispolitiikan vahvistamiseksi kansallista ohjausta ollaan lisäämässä ja ministeriöiden päätösvaltaa kasvattamassa.

Kansanvallan kannalta on huolestuttavaa, että alkavalla EU-ohjelmakaudella päätösvaltasuhteiden ja rahoitusperiaatteiden muutokset aluekehittämisessä tapahtuvat ministeriöiden ja valtioneuvoston asetuksilla. Näin ollen niiden sisältöön eduskunnalla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa. On ilmennyt myös, että alueiden keskenään neuvottelemille sopimuksille ei lupauksista huolimatta olla antamassa arvoa. Se tekee hallituksesta epäluotettavan sopimuskumppanin.

*Aluelähtöisen ja tehokkaan aluekehittämisen kannalta huomattavimmat valuviat*

Vasta äskettäin esiin tuodulla linjauksella EU-rakennerahasto-ohjelmassa käyttöönotettavista ns. liikkuvista kehyksistä valtioneuvoston päättäessä valtion talousarvioon varattujen määrärahojen jakamisesta alueittain annetaan työ- ja elinkeinoministeriölle mahdollisuus asetuksella ohjata jopa 5—10 prosenttiyksikköä rakennerahastovaroista parhaaksi katsomallaan tavalla. Linjaus on monella tavalla vahingollista. Se on suuralueiden, Etelä- ja Länsi-Suomi (ELSA-alue) ja Itä- ja Pohjois-Suomi (IP-alue), tekemän sopimuksen vastainen huolimatta siitä, että aiemmin työ- ja elinkeinoministeriö aina ministereitään myöten oli luvannut noudattaa tehtyä sopimusta.

Tämän lisäksi rakennerahastojen hallinnointi on tarkoitus keskittää ely-keskuksia koskevaan lakiin kirjatulla asetuksenantovaltuudella neljälle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Lähtökohtina esitykselle on kerrottu hallinnon yksinkertaistaminen ja kustannustehokkuuden lisääminen. Lopputulos on kuitenkin sellainen, että aluehallintoon syntyy 11 ely-keskusalueella uusi hallinnollinen porras. Muutosesitys veisi päätösvaltaa pois maakunnista. Samalla se avaa hallitukselle mahdollisuuden muuttaa merkittävästi muitakin aluehallinnon tehtäviä ilman, että eduskunta on edes tietoinen asiasta. Aluehallinnon tehtävien hoitaminen erikoistumistehtävinä eri puolilla maata rikkoo myös aluehallinnon perimmäisen tarkoituksen aluelähtöisestä kehittämistyöstä yhteistyössä maakuntaliittojen ja keskushallinnon kanssa. Maakunnan liitoista saamamme tiedon mukaan aluekehittämisen hallintoa koskevaa muutosta ei ole valmistelu riittävän perusteellisesti ja avoimesti eikä maakunnan liitoilta ole tästä muutoksesta pyydetty lausuntoja ennen kuin asia on ollut jo hallinnon ja aluekehityksen ministeriryhmän päätettävänä.

Hallinnon järjeistäminen ei vaadi hallinnolliseen valta- ja vastuurakenteeseen puuttumista. Yritys- ja hankeasiakkaiden näkökulmasta EU-rahoituspalvelujen läheisyydellä on ensisijainen merkitys. Selkein ja yksinkertaisin olisi malli, jossa jokainen maakunta on oma kehittämisalueensa ja jossa sekä ely-keskuksen että maakunnan liiton kautta tulevat kaikki EU-osarahoitteiset ja kansalliset kehitysinstrumentit maakunnan yhteistyöryhmän koordinoimana. Ministeriöiden tai muiden toimijoiden kautta kanavoitava rahoitus olisi tuolloin vain poikkeustapaus. Myös kustannustehokkuus on parhaiten saavutettavissa edellä kuvatussa alueellisesti koordinoitussa mallissa.

Maakunnille on tullut täydellisenä yllätyksenä tieto, että perusrakenteen investointitukea ollaan poistamassa rakennerahasto-ohjelmasta. Jatkossa hankkeisiin ei voisi enää käyttää raken-

nerahastorahaa, koska tukikelpoisten hankkeiden tulee olla hallituksen päättämän rakennerahasto-ohjelman mukaisia. Näillä näkymin tuleva rakennerahasto-ohjelma ei salli tällaisten hankkeiden rahoittamista. Asiasta ei neuvoteltu avoimesti aluekehityslakia valmisteleivassa työryhmässä. Perusrakenteen investointituki on erittäin vaikuttavaa vipu-, osarahoitusta niin IP-kuin erityisesti ELSA-alueella. Päättävällä ohjelmakaudella kyseistä tukea on käytetty mm. yritystoimintaa palvelevan liikenneinfran osarahoitukseen sekä tarkasti määriteltyyn yritys-tutkimusyhteistyöhön, jotka EU:n komission mukaan ovat edistäneet Suomen kilpailukykyä.

#### *Koko maata on kehitettävä aluelähtöisesti*

Toisin kuin hallitus haluaa keskusta kehittää koko maata alueiden ehdoilla. Koko maata on kehitettävä, koska Suomi tarvitsee noustakseen koko maan henkisiä ja taloudellisia voimavaroja. Maailmanlaajuinen trendi osoittaa, että tulevaisuudessa kasvun toimialoja ovat esim. bioenergia, ruuan omavaraisuus, puhdas vesi, kaivannaismineraalit sekä matkailu. Siksi maakunnan liitot ovat luontevia aluekehityksen vetureita.

Vastalauseen pykälämuutosehdotukset edistävät maakuntalähtöistä aluekehittämistä ja vaikuttavuutta. Lausumaehdotuksen tarkoituksena on vaikuttaa asetuksiin, joissa määritellään rakennerahastovarojen hallinnointia ja päätöksentekoa tulevilla rakennerahastokaudella.

#### **Ehdotus**

Edellä olevan perusteella ehdotamme

*että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Vastalauseen muutosehdotukset) ja*

*että hyväksytään yksi lausuma (Vastalauseen lausumaehdotus).*

## Vastalauseen muutosehdotukset

## 1.

**Laki****alueiden kehittämisestä ja rakennerrahastotoiminnan hallinnoinnista**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

**Yleiset säännökset**

1—6 §  
(Kuten HaVM)

2 luku

**Viranomaiset ja niiden tehtävät**

7—12 §  
(Kuten HaVM)

13 §

*Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta*

(1—3 mom. kuten HaVM)

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta ja tarkemmista tehtävistä. *Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnan toiminnassa on varmistettava, että kaikki maakunnat tulevat aidosti kuulluksi.*

14—16 §  
(Kuten HaVM)

17 §

*Maakunnan liiton tehtävät*

Maakunnan liitto vastaa aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta ja siinä tehtävissä:

1) vastaa maakunnan yleisestä kehittämisestä ja toimii tällöin yhteistyössä valtion viranomaisten, alueen (*poist.*) kuntien, yliopistojen ja korkeakoulujen sekä muiden alueiden kehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa sekä Lapin maakunnassa saamelaiskäräjien kanssa; yhteistyöstä voidaan laatia yhteistyösopimuksia;  
(2—13 kohta kuten HaVM)

18—27 §  
(Kuten HaVM)

28 §

*Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät*

Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävänä on alueen maakuntaohjelmassa määriteltujen kehittämistavoitteiden toteuttamiseksi ja eri ohjelmien ja rahoitusvälineiden yhteensovittamiseksi:

1) *maakunnan yhteistyöryhmä käsittelee maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman, jonka maakunnan liitto hyväksyy;*  
(2—10 kohta kuten HaVM)  
(2 mom. kuten HaVM)



## 3 luku

**Ohjelmatyö**29 ja 30 §  
(Kuten HaVM)

## 31 §

*Kestävä kaupunkikehittäminen*

Rakennerahasto-ohjelman kestävää kaupunkikehittämistä tukevien yhdenmukisten toimenpiteiden toteuttamiseksi työ- ja elinkeinoministeriö valitsee ne kaupungit, joiden on yhteistyössä laadittava kestävän kaupunkikehittämisen suunnitelma. *Rahoitus sisällytetään rakennerahasto-ohjelman valtakunnallisiin kehyksiin.*

(2—4 mom. kuten HaVM)

32 ja 33 §  
(Kuten HaVM)

## 34 §

*Maakuntaohjelman asema*

(1 mom. kuten HaVM)

Viranomaisten on pyydettävä maakunnan liitolta lausunto sellaisista alueen kehittämisen kannalta merkittävistä suunnitelmista ja toimenpiteistä, jotka eivät sisälly maakuntaohjelmaan tai poikkeavat siitä merkittävästi tai heikentävät asiakaspalvelun saatavuutta sekä heikentävät kilpailukykyä, hyvinvointia ja palvelujen saatavuutta.

(3 mom. kuten HaVM)

35 §  
(Kuten HaVM)

## 4 luku

**Jäsenvaltioiden välisten rakennerahasto-ohjelmien hallinnointi**36 §  
(Kuten HaVM)

## 37 §

*Seurantakomiteat*

Euroopan alueellisen yhteistyön tavoitteen yhteistyöohjelmissa on seurantakomitea, jonka asettamisesta ja kokoonpanosta sopivat ohjelmaan osallistuvat jäsenvaltiot. *Perustellusta syystä seurantakomiteoita voi olla useampia.* Seurantakomitean suomalaiset jäsenet nimeää valtioneuvosto. Työ- ja elinkeinoministeriö päättää vaihdoksista komitean kokoonpanossa suomalaisten jäsenten osalta. Seurantakomitean jäseniin ja kokoonpanoon sovelletaan mitä Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään.

(2 ja 3 mom. kuten HaVM)

38—44 §  
(Kuten HaVM)

## 5 luku

**Erinäiset säännökset**45—49 §  
(Kuten HaVM)**2.****Laki****alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

|                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 luku                                                                | 24 §                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>Yleiset säännökset</b>                                             | <i>Hyväksyttävät kustannukset ja tuen määrä</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 1—5 §<br>(Kuten HaVM)                                                 | (1 ja 2 mom. kuten HaVM)<br>Yleisasetuksen 69 artiklan mukaisia luontois-<br>suorituksia ( <i>poist.</i> ) rakennerahastohankkeissa<br>voi käyttää, jos luontoissuoritukset ovat palka-<br>tonta työtä, kyseisen työn arvon määrittelyssä<br>otetaan huomioon käytetty, todennettu aika sekä<br>vastaavasta työstä maksettava palkka. |
| 2 luku                                                                | (4 ja 5 mom. kuten HaVM)                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <b>Tukimenettely</b>                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 6—21 §<br>(Kuten HaVM)                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 3 luku                                                                | 25—35 §<br>(Kuten HaVM)                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| <b>Rakennerahasto-ohjelmahankkeita koskevat<br/>erityissäännökset</b> | 4 luku                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 22 ja 23 §<br>(Kuten HaVM)                                            | <b>Erinäiset säännökset</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|                                                                       | 36—44 §<br>(Kuten HaVM)                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |

**Vastalauseen lausumaehdotus**

*Eduskunta edellyttää, että kaikki elin-  
keino-, liikenne- ja ympäristökeskukset  
toimivat jatkossakin tasavertaisina EU-  
rakennerahastotuen myöntäjinä. Maa-  
kuntaohjelmien hyvän toteuttamisen*

*turvaamiseksi maakunnille hyväksy-  
tään kiinteät kehykset, jolloin ns. liikku-  
vista kehyksistä luovutaan. Perusraken-  
teen investointituki säilytetään nyky-  
muotoisena seuraavaa rakennerahasto-  
kautta koskevassa ohjelmaesityksessä.*

Helsingissä 11 päivänä joulukuuta 2013

Elsi Katainen /kesk  
Timo V. Korhonen /kesk  
Markus Lohi /kesk

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä yhtyy keskustan valiokuntaryhmän vastalauseeseen.

Pirkko Mattila /ps  
Jussi Halla-aho /ps  
Reijo Hongisto /ps